

Verotietojen avoimuus

Suomea pidetään veronmaksun avoimuudessa mallimaana, vaikka tosiasiaa erilaisten verotukseen liittyvien tietojen avoimuutta voitaisiin lisätä meillä huomattavasti.

Verotusta koskevan avoimuuden lisäämiseksi:

- Vuosittain julkaistavissa verotustiedoissa tulisi olla mukana myös verottomat tulot sekä verotuksen päättymisen jälkeen verotukseen tehdyt muutokset.
- Verotustietojen julkisuutta koskevaa lainsäädäntöä tulee täsmentää niin, että Verohallinnolle säädetään lakisääteinen velvollisuus julkistaa verotustietoja koskevat listaukset medialle.
- Verotusta koskevat oikeudenkäyntiasiakirjat tulee tehdä julkisiksi.
- Verojärjestelyjä laativat ja niissä avustavat palveluntarjoajat tulee velvoittaa raportoimaan verottajalle niin kotimaisista kuin kansainvälisistä järjestelyistä.
- Verolainsäädännön valmisteluun ja oikeudenkäynteihin asiantuntijoina osallistuvien professoreiden ja muiden tutkijoiden merkittävät taloudelliset sidonnaisuudet tulee julkistaa. Riippumattomuuden varmistamiseksi myös veroprofessoreiden sivutoimia tulee rajoittaa.

Tulotietojen julkisuutta lisättävä

Suomessa julkaistaan vuosittain niin sanottuna ”veropäivänä” tuloverotusta koskevia tietoja niin yhteisöistä kuin yksityishenkilöistä. Moni ajattelee tilastojen kertovan, kuka Suomessa tienasi minäkin vuonna eniten rahaa. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkansa, sillä tilastoissa näkyvät ainoastaan verotettavat tulot. Iso osa pääomatuloista on verottomia: esimerkiksi listaamattoman yhtiön maksamasta osingosta jopa 75 % voi olla kokonaan verotonta ja muissakin tapauksissa osa osingosta on aina verovapaata tuloa. Pelkästään listaamattomien yhtiöiden maksamien verovapaiden osinkojen kokonaismäärä oli vuonna 2015 1,6 miljardia euroa. Jotta verotilastot antaisivat oikean kuvan tuloista, tulisi niihin sisällyttää mukaan myös verottomat tulot.

Lakia verotustietojen julkisuudesta tulisi laajentaa siten, että myös verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset olisivat julkisia. Tällä hetkellä verotusta koskevat mahdollisesti väärät tiedot ovat Suomessa julkisia, mutta oikeat, korjatut tiedot eivät.

Vuonna 2019 EU:n tietosuoja-asetuksen myötä syntyneet tulkintaongelmat kavensivat julkisuuteen tuotuja verotietoja entisestään, kun Verohallinto antoi yksityishenkilöille mahdollisuuden estää tietojensa lisäämisen medialle toimitettaviin listoihin. Tilanne tulisi korjata esimerkiksi muuttamalla julkisuuslakia tai verotustietojen julkisuutta koskevaa lakia siten, että Verohallintoa velvoitettaisiin toimittamaan verotustietoja koskevat listaukset medialle.

Suomessa verotusta koskevista oikeudenkäyntiasiakirjoista salataan tietoja

Verotusta koskevien oikeudenkäyntiasiakirjojen tulisi olla julkisia kuten muunkin oikeudenkäytön Suomessa. Julkisuus on perusteltua, jotta kansalaiset saisivat oikeaa tietoa siitä, millaisia keinoja yksittäisten veronmaksajien verojärjestelyissä käytetään. Veronkierrosta tuomitut yritykset ja niitä avustaneet verokonsultit saataisiin näin julkisuuteen, ja käsillä olevista oikeuden ratkaisuksista voitaisiin käydä tasapuolisempaa ja avoimempaa yhteiskunnallista keskustelua.

Verokonsultit on velvoitettava raportoimaan myös kotimaisista verojärjestelyistä

Suomessa toimeenpannaan vuonna 2019 EU-direktiivi koskien raportoitavia rajat ylittäviä järjestelyjä verotuksen alalla. Direktiivi velvoittaa verosuunnittelurakenteisiin osallistuvilta välittäjiltä verojärjestelyjä koskevaa raportointia. Tavoitteena on, että jäsenvaltioiden viranomaisilla on kattavat ja asianmukaiset tiedot mahdollisista aggressiivisen verosuunnittelun järjestelyistä.

Suomessa direktiivin soveltamisalaa ei kuitenkaan olla laajentamassa kotimaisiin järjestelyihin. Tämä olisi välttämätöntä, jotta myös esimerkiksi tulonmuuntoon liittyvästä aggressiivisesta verosuunnittelusta voitaisiin saada lisää tietoa.

Akateemisen verotutkimuksen riippumattomuus varmistettava

Akateemisilla verotutkijoilla, kuten vero-oikeuden professoreilla, on merkittävä asiantuntijarooli lainsäädännön valmistelussa, akateemisen verotutkimuksen tuottajina sekä lausuntojen antajina oikeudenkäynneissä. Viimeaikaisessa tutkimuksessa¹ on käynyt ilmi, että vero-oikeuden asiantuntijoilla on monia kaksoisrooleja, jotka eivät välttämättä tule julkisuuden tietoon. Vero-oikeuden

¹ Raitasuo, Santtu, Verosuunnittelun tiede? Tapaustutkimus akateemisen verotutkimuksen sidonnaisuuksista, Lakimies 6/2019

professorit saattavat esimerkiksi laatia maksua vastaan oikeusasteille yritysten verojärjestelyjä tukevia lausuntoja sekä tukea samanlaisia, asiakkaan intressejä edustavia kantoja myöhemmin myös akateemisissa artikkeleissaan. Kaksoisroolien vuoksi yliopistoilla harjoitettua oikeustiedettä on jopa kutsuttu verosuunnittelun tieteenksi².

Haitallisiin kaksoisrooleihin voidaan puuttua lisäämällä läpinäkyvyyttä (esimerkiksi julkaisemalla vero-oikeudenkäynteihin liittyvät asiantuntijalausunnot sekä verovelvollisia edustaneiden asiamiesten tiedot) sekä rajoittamalla professoreiden sivutoimia.

² Ibid, s. 31